

OILA FAROVONLIGI – MILLIY FAROVONLIK ASOSIDIR

*Namangan davlat pedagogika instituti
o'qituvchisi **Umarov Murodbek**
Namangan davlat pedagogika instituti
Texnologik ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi
Raxmonjonov Abdurasul Srojiddin o'g'li*

Annotatsiya: Oilani muqaddas maskan sifatida e'zozlash, oilada tinchlik-osoyishtalik, farovonlik muhitini qaror toptirish xalqimizga azaldan xos bo'lgan fazilatlardir. Oila va oilaviy qadriyatlar har qanday inson hayotida quriladigan eng muhim poydevor hisoblanadi. Shaxsning shakllanishi oilada boshlanadi. Oilaviy qadriyatlar yaxlit tabiatning uyg'un rivojlanishi uchun zarur ko'nikmalarni singdiradi.

Kalit so'zlar: Oila, jamiyat, qadriyat, muhit, tarbiya, komil inson, salohiyat, an'ana, or-nomus, andisha, xulq-atvor, e'tiqod-iymon, yurish-turish, fikr-mulohaza, intizom.

БЛАГОПОЛУЧИЕ СЕМЬИ — ОСНОВА НАЦИОНАЛЬНОГО ПРОЦВЕТЕНИЯ

Аннотация: Почитание семьи как священного очага, установление в ней атмосферы мира, спокойствия и благополучия издавна являются присущими нашему народу добродетелями. Семья и семейные ценности являются важнейшим фундаментом в жизни каждого человека. Формирование личности начинается в семье. Семейные ценности прививают необходимые навыки для гармоничного развития целостной натуры.

Ключевые слова: Семья, общество, ценности, среда, воспитание, всесторонне развитая личность, потенциал, традиция, честь и достоинство, совесть, поведение, вера и убеждение, манеры, мышление, дисциплина

FAMILY WELL-BEING IS THE FOUNDATION OF NATIONAL PROSPERITY

Annotation: Respecting the family as a sacred institution and ensuring peace, tranquility, and prosperity within the family environment have long been valued virtues in our nation. The family and family values form the most important foundation in every person's life. The development of an individual begins in the family. Family values instill essential skills necessary for the harmonious development of a holistic nature.

Keywords: Family, society, values, environment, upbringing, well-rounded person, potential, tradition, honor and dignity, conscience, behavior, faith and belief, manners, thinking, discipline.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganlaridek, "...yosh avlod tarbiyasi hamma zamonlarda ham muhim va dolzarb ahamiyatga ega bo'lib kelgan. Ammo biz yashayotgan XXI asrda bu masala haqiqatan ham hayot-mamot masalasiga aylanib bormoqda. "Tarbiya qancha mukammal bo'lsa, xalq shuncha baxtli yashaydi, tarbiya mukammal bo'lishi uchun esa bu masalada bo'shliq paydo bo'lishiga mutlaqo yo'l qo'yib bo'lmaydi". Mustaqil O'zbekiston taraqqiyoti ongli ravishda o'z oldiga Uchinchi Renessans poydevorini yaratishni ta'lim-tarbiya islohoti va yoshlar salohiyati orqali amalga oshirishni maqsad qilib oldi. Demak, tarbiyaga ijtimoiy hodisa sifatida qarab, tarbiya jamiyat manfaatlarini ko'zlab va uning rivojlanganlik darajasiga muvofiq ravishda amalga oshirilishi lozim. Xo'sh nima uchun tarbiyaga ijtimoiy hodisa sifatida qarashimiz kerak degan o'rinli savol tug'iladi albatta. Chunki tarbiyaning mohiyatida ijtimoiylik, jamoatchilik mavjud bo'lib birinchidan oila muhitidagi tarbiyaning o'zi ham ota-ona, katta avlod, qarindosh urug'lar, (bobo-buvi, amma-xola, tog'a-amaki, opa-akalar), qo'ni-qo'shnilar, mahalla tomonidan, farzandlarimizni, ijtimoiy hayotga tayyorlashni, ikkinchi tomondan, esa jamiyat muhitining o'zi ham o'sib kelayotgan yosh avlodni ma'lum yo'nalishda tarbiyalashga ko'maklashadigan tizim sifatida tashkil etilishida o'z ifodasini topadi. Unda ijtimoiy voqelikdagi ijtimoiy-iqtisodiy, ijtimoiy-madaniy aloqadorlik, boshqarish, nazorat qilish va ijtimoiylashtirish kabi bir qator ijtimoiy omillar mavjud.

Oilada eng muhimi nima? Bu savolga hech kim aniq javob bera olishi qiyin. G'amxo'rlik va ishonchmi? Fidoyilik va mehnatsevarlik? Oilaviy an'analarga rioya qilishmi? Balkim Sevgidir? Oila va oilaviy qadriyatlar doimo chambarchas bog'liq va bir-birisiz mavjud emas. Agar oila bo'lmasa, oilaviy qadriyatlar tabiiy ravishda o'z ma'nosini yo'qotadi. An'anaviy oilaviy qadriyatlar g'amxo'rlik va sevgiga asoslanadi. Oilaning bosh sarboni ota bo'lsa, ona oilaning tinchligini mustahkamlovchi, unda voyaga yetayotgan farzandlarlar tarbiyasi bilan shug'ullanuvchi, mehr-muhabbat ulashuvchi muqaddas zot sanaladi. Azaldan oila-muqaddas dargoh, nikoh esa buzilmas rishta sanaladi. Oila mustahkam, tinch, halol va pok bo'lsa, jamiyat ham osoyishta, mustahkam, farovon bo'ladi. Aksincha, oilalarda parokandalik, buzg'unchilik bo'lsa, o'sha jamiyat buziladi, tichlik, hotirjamlik yo'qoladi, u oqibatda chuqur tanazzulga yuz tutadi. Baxtli oilalar tufayli baxtli jamiyat vujudga keladi.

Hayot juda murakkab jarayon bo'lib, unda turli holatlar uchrab turadi. Gohi shodlik, gohi g'am deganlariday oilada er va xotin o'rtasida ham turli sabablar ila kelishmovchiliklar bo'lib turadi. Shoshqaloqlik, jahlning tez chiqishi, qanoatsizlik, manmanlik, tirnoq ostidan kir qidirmoqlik oilaviy munosabatlarga putur yetkazadi.

Ma'naviy jihatdan bir-biriga sabr qilish lozim bo'lganiday, moddiy jihatdan ham qanoatli va sabrli bo'lish juda muhimdir. Oilaning tinch, farzandlarning baxtli bo'lishligida er-xotinning har ikkisi ham oiladagi o'z burchlarini astoydil ado etishga intilishlari muhimdir. Mustahkam va saodatli oilada er-xotin o'zaro totuv yashashi bir-birining yaxshi va yomon jihatlarini ko'tarishi, ayb va kamchiliklarini kechirishi, tinch va totuv yashashi lozim. Oilada erkak kishining mas'uliyati alohida qayd etilgan. Sharqda qadim-qadimdan oila muqaddas go'sha sanalgan. Agar oila sog'lom va mustahkam bo'lsa, mahallada tinchlik va hamjihatlikka erishiladi. Binobarin, mahalla-yurt mustahkam bo'lsagina, davlatda osoyishtalik va barqarorlik hukm suradi.

Xalqimiz tarixiga nazar tashlaydigan bo'lsak, eng qimmatli an'analar: halollik, rostgo'ylik, or-nomus, sharm-u hayo, mehr-u oqibat, mehnatsevarlik kabi barcha insoniy fazilatlar, eng avvalo oilada shakllangan. Bugungi kunda ham ana shu an'analarni davom ettirib, o'zbek oilalari oilaning sog'lom iqlimi, ota-onaning bir-biriga mehri va hurmati sharoitida, oila bag'rida farzandlarini el-yurtining munosib o'g'il-qizlari bo'lib unib o'sishlarida astoydil jon kuydirmoqdalar. Har bir oila muhitida saxovat, yaxshilik, karamlilik, halimlik shakllantirilsa, bu istiqbolda jamiyat muhiti mo'tadilligini, istiqbolini ta'minlaydi. Bilamizki, karamli inson nafaqat yaxshi xulqlar bilan bezanadi, balki el manfaatini o'z manfaatidan ustun qo'ya oladi. Oila muhitida shakllantirilgan halimlik asosida shaxs-xulq atvorida afv (kechirimlilik); murosa (kelishuvchanlik); muloyimlik (mo'tadillik) kabi hulqiy sifatlar shakllantiriladi. Demak, o'zligida halimlik fazilati bo'lgan kishi ruhan kuchli inson hisoblanadi. Halimlik shaxs-xulq atvoridagi nodonlikka qarshi xushxulqlikdir va ushbu fazilat kishini tinchliksevar inson sifatida voyaga yetkazadi. Or-nomus va andisha insonning xulq-atvorida, e'tiqod-iymonida, yurish-turishida, fikr-mulohazasida namoyon bo'ladi. Or-nomusli va andishali kishi qat'iy intizom egasi bo'ladi.

Ma'naviy-axloqiy faoliyat kishilarning tarixan tarkib topgan xulq-atvori, yurish-turishi, ijtimoiy va shaxsiy hayotdagi o'zaro munosabatlarini tartibga soluvchi ma'naviy yuksak norma hamda qoidalarni ifodalaydi. Jamiyatdagi munosabatlar ma'naviy-axloqiy tamoyillar asosida shakllanadi, ijtimoiy rivojlanishning muhim jihati sifatida namoyon bo'ladi. Shuning uchun ham jamiyatda amalga oshirilayotgan islohotlarning dastlabki bosqichidayoq kishilarning tafakkurini uyg'otish, tashabbuskorligini, faolligini oshirish ma'naviy islohot asosini tashkil etadi, chunki, hurfikirlik tamoyillariga ko'ra, rivojlanayotgan mamlakatlarda fikrlar erkinligi va ongli faoliyat, axloqiylik jamiyat taraqqiyotining omilidir. Jamiyat taraqqiy etgan sari axloqiy munosabatlarga e'tiborni kuchaytirish ehtiyoji tug'ilishi aniq. Rivojlanish, o'sish, taraqqiy etish uchun tarbiyaviy jarayon, tarbiyaviy faoliyat, fidoyilik va vatanparvarlik kerak. Tarbiya, tarbiyaviy faoliyat esa axloqiy fazilatlarni singdirishdan, ma'naviy qadriyatlarni o'zlashtirish va shakllantirishdan boshlanadi. Inson ma'lum maqsadga qaratilgan amaliy faoliyat ko'rsatish yo'li bilan jamiyatni o'zgarturuvchi kuchga aylanadi va sog'lom ma'naviy-

axloqiy muhitni yaratadi. Inson faqat tarixiy sharoit va uning mahsuligina bo‘lib qolmay, balki shunday sharoitlarning yaratuvchisi hamdir. Ijtimoiy hayot har bir shaxsning o‘z burchini ko‘r-ko‘rona bajarish emas, balki unga ongli munosabatda axloqiy tamoyillar asosida yondoshishni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. “Тафаккур” журнали. 2002 йил, феврал сони. 2. Мусурманова О. Оила маънавияти – миллий ғурур. – Тошкент: “Ўқитувчи”, 2000. – Б. 60.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat –yengilmas kuch. – T.: “Ma'naviyat”, 2008. – 176 b.
3. Maktabgacha va boshlang‘ich ta’lim atamalarining izohli lug‘ati / tuzuvchilar: O.Musurmonova (va boshq.) – T.: Bekinmachoq-Plyus, 2011.- 260 b.
4. Shoumarov B., Haydarov I. O., Sog‘inov N . A., Akramova F. A., Solihova G.,Niyozmetova G. - Oila psixologiyasi, O‘quv qo‘llanma, Toshkent, 2008.
5. Muminova D.R. Oila psixologiyasi: Er-xotin baxtli bo'lish siri